

1 skyrius

Londonas, Anglija

Sevilo gatvės name Nr. 7, Berlingtono Gardene, gyveno Filijas Fogas – tikras džentelmenas ir labai paslaptingas žmogus. Jis buvo gerai žinomas „Reformų klubo“ narys, nors, tiesą sakant, mažai kas apie jį ką nors žinojo. Šis malonus, maždaug keturiasdešimties metų vyras niekur nedirbo, bet turėjo daug pinigų ir, regis, daug keliavo. Niekas negalėjo pasakyti, kaip jis susikrovė turtus. Jis beveik nekalbėjo, todėl atrodė dar paslaptingesnis.

Fogas buvo nepaprastai organizuotas ir punktualus. Kiekvieną rytą, pusę dvylikos, traukdavo į „Reformų klubą“, kur praleisdavo visą dieną, skaitydamas laikraščius ir žaisdamas savo mėgstamą kortų žaidimą – vistą. Jis telaikė vieną tarną, neturėjo nei šeimos, nei artimų draugų, o išloštus pinigus dažniausiai aukodavo labdarai.

Kasdien pusryčiaudavo ir pietaudavo klube – tuo pačiu metu, prie to paties stalo. Namu grįždavo lygiai vidurnaktį ir iš karto eidavo miegoti.

Londonas

Tuo laikotarpiu, kai visa tai vyko – 1872 m. – Britanija kontroliavo daug užsienio teritorijų, įeinančių į Britų imperijos sudėtį, o Londonas tapo svarbiu tarptautiniu finansų centru. Pagal 1844 m. Britanijoje priimtą įstatymą tik Anglijos bankas turėjo teisę leisti banknotus.

1872 metų spalio 2-ąją – tą dieną, kai prasidėjo ši istorija – Filijas Fogas atleido savo tarną, nes šis atnešė vandens barzdai skusti ne 30 °C, kaip reikėjo, o 29 °C. Pabeldęs į kambario duris, vidun įžengė naujas tarnas, kuris prisistatė esąs prancūzas, vardu Žanas Paspartu. Vaikinas paaiškino, kad jo pavardė (verčiama kaip „universalus“) apibūdina jo gebėjimą dirbti įvairius darbus – nuo cirko artisto iki ugniagesio. Po to Filijas iškeliavo į „Reformų klubą“.

Likęs namuose, Paspartu galvojo apie šį pirmąjį susitikimą. Naujasis šeimininkas, Filijas Fogas, jam pasirodė besantis labai ramus ir metodiškas žmogus, kurio gyvenimas nežadėjo jokių staigmenų. Kurdamasis kambaryje, Paspartu virš laikrodžio pastebėjo savo kasdinių darbų sąrašą. Visas rytas iki pat pusės dvylikos, kai Fogas išeidavo į „Reformų klubą“, buvo suskirstytas minučių tikslumu.

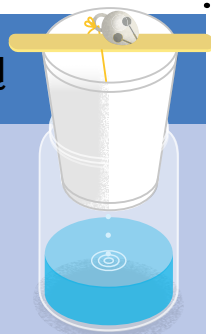
Tuo metu Filijas Fogas kaip įprastai žvaliai traukė į „Reformų klubą“. Žengęs 575 žingsnius dešine koja ir 576 žingsnius kaire koja, jis

PASIGAMINKITE VANDENS LAIKRODĮ

Filijas Fogas turėjo griežtą dienotvarkę. Ką jis būtų daręs be patikimo laikrodžio?

*Pasigaminkite vandens laikrodį, matuojantį laiką,
žr. p. 14.*

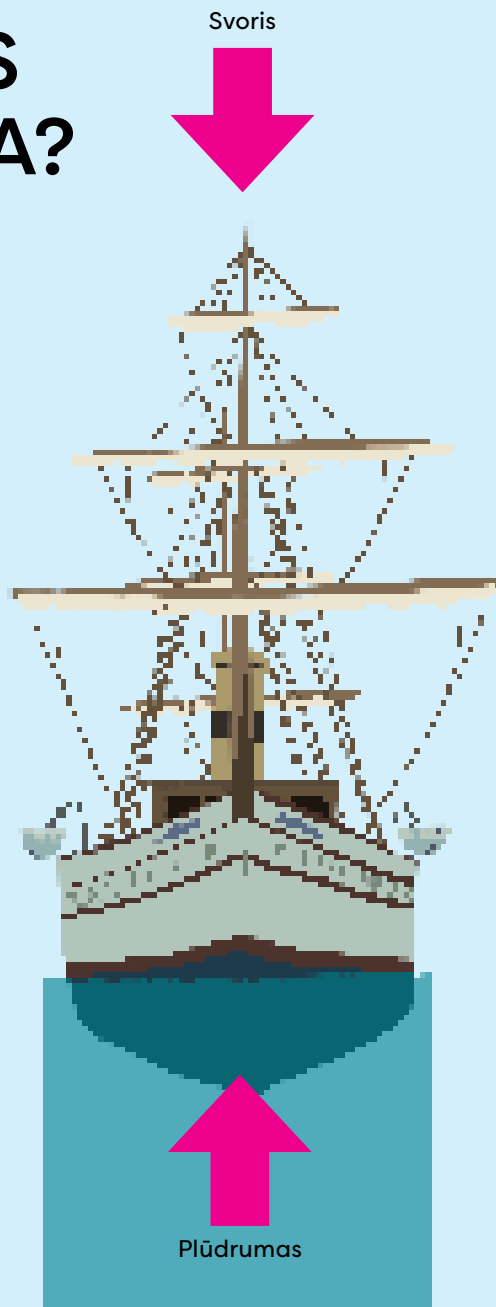

KODĖL LAIVAS PLŪDURIUOJA?

Kodėl mažas daiktas, toks kaip akmenukas, grimzta į vandenį, o didelis ir sunkus laivas gali plūduriuoti jo paviršiuje?

Ar daiktas plūduriuos, ar nuskęs, lemia jo tankis. Jei paimsite dvi vienodas dėžutes ir vieną jų pripildysite stiklo rutuliukų, o kitą – plunksnų, dėžutė su rutuliukais, nepaisant tokio paties tūrio, svers daugiau. Vadinasi, ji bus tankesnė.

Kad didžiulis laivas galėtų plūduriuoti, jo tankis turi būti daug mažesnis negu aplink jį esančio vandens. Nuleistas į vandenį laivas išstumia didelį jo kiekį. Vanduo kelia laivą į viršų, bandydamas grįžti į savo vietą, ir ši jėga leidžia laivui plūduriuoti.

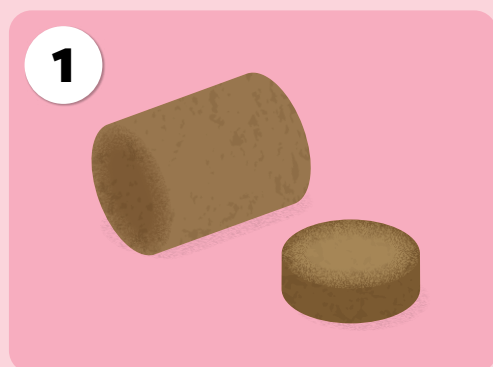

Jėga, stumianti laivą į viršų, vadinama plūdrumu.

PASIDARYKITE MAGNETINĮ KOMPASĄ

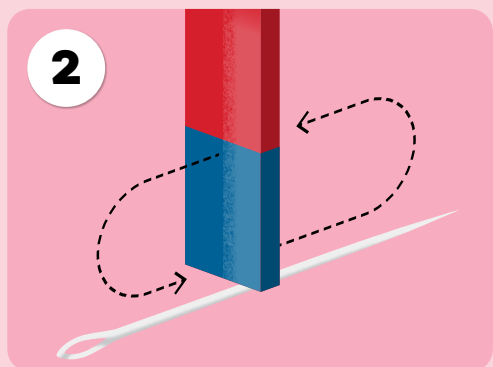
Beveik 1000 metų civilizacijos naudojo magnetus kaip navigacijos priemonę. Pasigaminkite magnetinį kompasą ir raskite kelią į Žemės magnetinius polius.

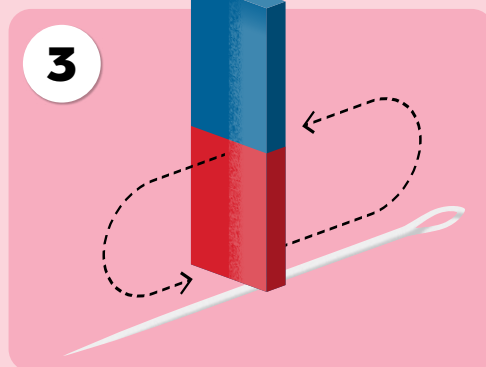
1 Nuo kamščio atpjaukite 1–2 cm storio gabaliuką.

JUMS REIKĖS:

- Kamščio
- Replių
- Stiprios siuvimo adatos
- Didelio dubenėlio
- Stipraus magneto
- Vandens
- Kompasso

2 Viena ranka už vieno galo laikykite adatą, kita – magnetą. Perbraukite magnetu per visą adatą. Pakartokite šį veiksmą ta pačia kryptimi mažiausiai 50 kartų.

3 Apsukite adatą ir paimkite ją už kito galo. Apverskite magnetą ir kita jo puse perbraukite per adatą viena kryptimi mažiausiai 50 kartų.

PATARIMAS

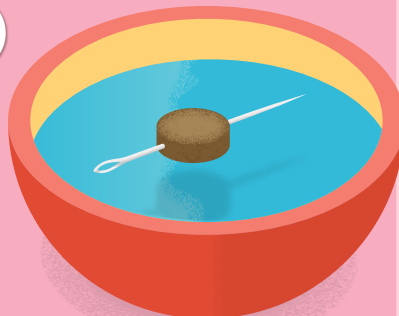
*Jei iš karto nepavyks
prastumti adatos
per kamštį, pirma
pradurkite jį
smeigtuku.*

4

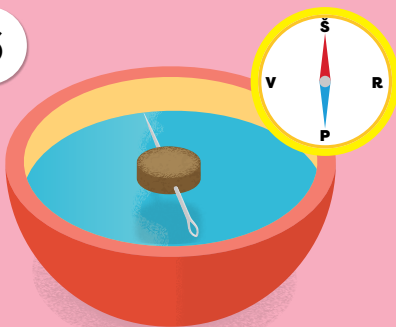
Padedami suaugusiojo, atsargiai prastumkite adatą per kamščio centrą, kaip parodyta paveiksluke. Jums gali prireikti replių.

5

Dubenėlį iki kelių centimetrų aukščio pripildykite vandens ir padėkite magnetinį kompasą. Leiskite jam nusistovėti.

6

Ar kompasas rodo tam tikrą kryptį? Panaudokite kitą kompasą ir patikrinkite, kokia tai kryptis. Kas nutiks, kai prie plūduriuojančio kompasu prikišite magnetą?

KAIP TAI VYKSTA

Vienas adatos galas visada bus nukreiptas į šiaurę. Perbraukus adatą magnetu, ji pati tampa silpnu, laikinu magnetu. Kitaip tariant, adata įsimagnetina. Kai adata laisvai plūduriuoja ant vandens paviršiaus, ji lygiuojasi į Žemės magnetinį lauką, versdama kompasą rodyti magnetinius šiaurės ir pietų polius.